

Zaprášená fotka

Na chalupe v Štiavnických vrchoch strávili detstvo. Takmer. Skôr: každý víkend, každé prázdniny a podobne. Čiže: naozaj takmer celé detstvo.

Cez staré okno prenikal do izby hrubý pás svetla – taká spomienka, skoro ako rodinná fotka. Dvakrát prehnutá – spoločná vráska na tvárach – uložená vo vrecku zaplátaných teplákov, ktoré najprv nosil Kubo. A po ňom Maťo, nech donosí. Spolu s prachom v strapatých vlasoch. Prachom, ktorý zbierali v lúčoch svetla. Kto uloví viac čiastočiek?

Predsa chaoticky naukladané knihy – staré atlasy húb. Často s niekoľkokrát prelepenými obalmi. Fúkli do nich a prach bol zrazu všade. Bratia behali. Mávali rukami. A kýchali – najmä to.

Občas niečo nakreslili. Papiere s dierkovanými okrajmi porozkladali po drevenej podlahe. Sem-tam skočili do postelí s modrými duchnami. Inak sa ani nedali nazvať. Len také duchny – plné skutočného peria.

Táto izba dýchala prázdnom – dokonalý pokoj.

„A pokoj je česky izba,“ mudroval Kubo. Špáral sa pri tom v nose. Zároveň vyzeral múdrejšie, zdalo sa Maťovi, tak prečo by neveril staršiemu bratovi?

Maťo sa nedal zahanbiť. „A duchny sú plné peria. A duchov.“ Tiež si strčil prst do nosa. Mama mu to okamžite vytkla. No-no!

Nikdy zo mňa nebude génius, povzdychol si. Aj keď denne napísal na tabuľu stokrát vzorec $E=mc^2$... bez prsta v nose asi ťažko. A závidel Kubovi, že je taký chytrý.

Bratia ležali na starom molitane – myši ho nahlodali už hádam všade. Kývali kolenami zo strany na stranu. Zo staručkého rádia sa praskavo ozývala Lambada. Ich otec všetko nakrúcal na mohutnú kameru – musel ju držať v oboch rukách.

Takto sa to zapísalo do rodinných dejín. Najmä melódia Lambady – názov za tie roky zabudli. Ak ho niekedy vôbec poznali.

Pásková kazeta z kamery zmizla v obale. Obal v škatuli s modrou mašľou. Škatuľa zas v drevenom šuplíku, kdesi medzi fotkami a diapozitívmi z čias, keď bratia neboli na svete.

Mladá mama na prázdninách v Juhoslávii. Otec vo vojenskej uniforme. Ani jeden nevedel o tom druhom. Teraz si strážili kazetu so svojimi deťmi.

*

Chlapci radi behávali po trávnom svahu. Vysoké stebľa držali rosu. Nohy mali o chvíľu premoknuté. A sledovali, ako pred nimi skáču lúčne koníky. Počítali ich na tisíce. Jeden, dva, tri... veď čísla poznali už v predškolskom veku...

Devätnásť, dvadsať, dvadsaťjeden... samozrejme, poznali ich viac, než povinných dvadsať, čo sa učilo v prvej triede. Popri lámovom čítaní. A prvouke.

Päťdesiattri, päťdesiatštyri, päťdesiatpäť... Maťova triedna učiteľka v prvom ročníku mala heligónku a na konci školského roka im zložila pesničku. Takúto: už vieme počítat' / od jedna do dvadsať. Maťo ju v duchu vysmial.

Deväťdesiatosem, deväťdesiatdeväť, sto! Tých koníkov ale je! A tu nastal matematický problém – sto, dvesto, tristo...

A tak ďalej. Naozaj videli tisíce lúčnych koníkov.

Keď Kubo ukončil prvý ročník, napočítal si osemtisíc pečiatok sovičiek a včielok. Maťo deväťtisíc. Pravda: mal o tri menej, ale nechcel zaostávať za bratom. Ako pokánie napísal na tabuľu vzorec $E=mc^2$. Dvestokrát.

Asi tak.

Ale múdrejší z toho nebolo.

„Máte šikovných chlapcov,“ hovorievala suseda Monika.

„É sa rovná em cé na druhú,“ potvrdil Maťo. A strčil si prst do nosa. Znova. Suseda mu rozstrapatila vlasy. Maťo také veci nemal rád. Ale neprotestoval. Škúlil po staršom bratovi. A dúfal, že mu oči tak nezostanú.

Kubo zatiaľ kreslil komiks o chlapcovi, ktorý sa volal IQ – dieťa, ktoré sa zrodilo z čistého intelektu. Možno. Ktovie?

„... A prsty mal ako párky, také, tak vieš,“ Kubo šermoval s ceruzkou.

Rodičia boli spokojní, že im ešte nemusia nič vysvetľovať. Tak nech sa rodia deti, halabala, hoc aj z intelektu.

„A v pravom prsíčku má mama mlieko,“ povedal raz Kubo.

„Iba v pravom?“ zasmiala sa mama – varila kôprový prívarok.

„Áno, áno. A v ľavom prsíčku má pivo, také, tak vieš.“

Maťo len ticho závidel Kubovi vedomosti...

*

Bratia radi lapali lúčne koníky. Kobyľky nie – boli hnedé. A brekeke. Spolužiakom na školskom dvore tak hovorili. Vysvetľovali: „Koníky sú tie zelené a kobyľky tie hnedé.“

Stáli vedľa seba a spolužiaci ešte počúvali, prikyvovali. Čo bude nasledovať?

„A treba ich rýchlo pustiť, lebo keď ich, keď ich nepustíte, tak sa vám vykakajú na ruku,“ horlivo dodával Maťo. Veľmi dobre vedel.

„Empirický dokázané,“ pritakával by ich otec, keby bol s nimi v škole.

„Čo je to empirický?“ spýtal by sa Maťo. Alebo Kubo. Možno aj obaja súčasne. A jeden by zrazu dlhoval druhému kolu – to brali vážne. Avšak zakaždým na to zabudli.

„To je odvodené od slova empír. Teda niečo ako upír,“ vysvetlil by otec.

Od toho momentu by mali chlapci strach aj z empírov.

Lenže otec s nimi vtedy nebol. Bratia mali teda o nočnú starosť menej. Len dokedy?

A tak zdieľali svoje vedomosti o lúčnych koníkoch a kobyľkách. Plietli piate cez deviate. V priamom prenose videli, ako strácajú pozornosť svojich kamarátov. Ich reči nikam nevedli. Chceli sa hrať na hrdinov z rozprávok.

„A lúčny koník sa volá aj... sa volá... lokusta, alebo saranča, tak,“ skúšal to Kubo.

„Dnes som biely strážca ja,“ prihlásil sa jeden spolužiak.

„Tak ja červený!“ zvolal druhý. Postupne sa rozobrali všetky úlohy. Na bratov pripadla úloha záporákov – formelínov.

„Ale... lokusta... a saranča...,“ habkal ešte Maťo. Posmutnel spolu s bratom. Ale pridali sa do hry. Vôbec nerozumeli, o čo ide. Načo predstierať bitku? Obaja sa pustili päšťami do spolužiakov, nech to má grády.

A šup s nimi za riaditeľkou. Chlapci sa bránili. Vedť sa len hrali.

„Ja vám dám hermelíny! Nemôžete mlátiť svojich kamarátov!“

Od toho dňa Maťo nedokázal hermelín ani len vystáť.

*

Ich otec mal rád bravčové v akejkol'vek podobe. „Iba nie v živej,“ žmurkol.

Taktiež dejiny. Najmä Rimanov. A ich jazyk. „Ten je tiež mŕtvy,“ dodal, veď dávalo to zmysel.

Chlapci všetko počuli a vnímali. Iba sa tvárili, že nie. Dávali si dve a dve dokopy. A tak Maťo raz zahlásil: „Rimania museli byť prasatá.“

Všetky oči sa obrátili na chlapca, že čo to akurát povedal a či to snád' nerozvinie. Avšak Maťo mal dôležitejšiu úlohu – skladal vežu z lega. S tou má aj fotku a spomienku, ako mu dospelí hovorili, že raz bude architekt. Alebo stavbár. Niečo z toho určite.

Doteraz si nanajvýš tak hlavu postavil.

Ako keď našli v chalupe osie hniezdo a trval na tom, že on ho odstráni. Otec nemal náladu na hysák malého haranta – podal mu vzduchovku. A pred mamou to obhájlil: „Aspoň sa k nemu nepriblíži“ tá len pokrútila hlavu a umývala riad vo veľkom lavóre.

Na chalupe toho navystrájali veľa. Neraz chlapcov vyhrešili. A potom museli prísť povinné otcove kázne a múdrosti, aby miestne babky neklebetili, že ich zanedbáva.

„Alea iacta est,“ povedal chlapcom. „Keď nepočúvate vlastných rodičov, tak dajte aspoň na múdrosť starých Rimanov. Veď aj Boh rozpráva po latinsky. Fiat lux? Úplný frajer!“

Chlapci sa nechceli hádať. Boli radi, že nedostali varechou. „A čo je to *ale jachta set*?“

Otec si pohladkal fúzy. „Hm... miluj bližneho svojho.“

Dávalo to zmysel. Možno. Ale ešte nájsť toho bližneho... Aj farár v kostole veľa hovoril o bližnom. Zrejme nejaký veľký lúmen. „Však, oco?“

„Tak.“ Otec sa potom, obrátil k mame. „Ani sa nečudujem, že mladí už neveria.“

„Ak vás jazyk zvádza na hriech – vyrežte ho,“ zasyčala okoloidúca starenka.

„Až naveky.“ A hneď na to mame: „Stojím si za svojím.“ Samozrejme šepkavo. Ako inak pred starými, zhrbenými ženami o paličkách? Agenti boží, tak im hovoril, väčšie beštie ako eštebáci. A tých mal kedysi na dennom poriadku za päťami.

Chlapci verili, že ich tato je odvážny. Búchali sa do prs. „Nebojí sa ničoho.“

Lenže otec tvrdil: „Strach nemajú iba dva typy ľudí – hlupáci.“ A keď videl, ako ho synovia hltajú očami, dodal: „To je všetko.“

Síce neboli z toho múdrejší, ale dôverovali. Lebo tato je nielen odvážny, ale aj múdry. Napokon, vzdelával sa u starých Rimanov.

Avšak čas plynul a Maťovi sa v hlave zahniezdila myšlienka, že čo ak predsa len... Skrátka: pochybnosť. Vyslovil ju iba raz. Pred Kubom, keď si na dvore chalupy rozložili stan a cez noc rozoberali múdrosť starých Rimanov. „Ak boli takí... takí úžasní, tak prečo museli tak ukradnúť ten, no, jazyk?“

„Čože?“

„Rozprávali po latrínsky, nie po rimansky.“

Kubo sa zamyslel. Nedokázal odpovedať. Aj on už pochyboval, či ich tato azda nevodí za nos. Žeby naozaj? Hotová existenciálna kríza, páni!

„Čo sa asi stalo s tými Latrínami?“ Otočil sa k Maťovi. „Určite sa skrývajú niekde... Je to na hovno.“

Maťo sa chrochtavo zasmial, vraj *hovno*. Obaja sa zobudili až neskoro ráno.

*

Otec ukázal na dvere detskej izby. Mal prísny hlas: „Cogito, ergo sum!“

Zahanbený Kubo odkráčal. Pozeral sa do zeme. V izbe našiel mladšieho brata, ktorý sa hral s legom. Zas. Teda: ako obvykle. O architektúre sa už nehovorilo. Skôr o nezmyselnej fantázii. Maťo by sa opýtal: „O čom?“

Avšak opýtal sa radšej: „A čo sa stalo?“

Kubo si sadol pod stôl, kde sa schúľil. Mrmlal čosi o tom, že vôbec netuší, čo sa deje, čo sa stalo. Veď sa len niečo opýtal tata. Nahneval sa a povedal: „Koryto erosu.“ A to sa ho iba opýtal na niečo, čomu nerozumel, lebo mu to povedal spolužiak v triede.

„A čo?“

Kubo na moment zdvihol hlavu. „Čo je to *kurvadrát*... len to. A čo je na tom zlé?“

Maťo sa pritúlil k bratovi. „No tak, asi to nie je po latrínsky, no asi preto. Ved' vieš.“

V Kubovej hlave to dávalo zmysel. Prvýkrát si pomyslel, že Maťo má v hlave naozaj veľa rozumu. Ani $E=mc^2$ nemusel opakovať. Niežeby to naďalej nerobil...

Aj tak: Maťo si pre istotu opäť strčil prst do nosa. Ved' je génius, no nie? Aj Kubo je. Nie nadarmo si hovorili *géniovia siedmich planét*. Kubo mal pridelený Jupiter – lebo prečo nie? A Maťo zas Saturn – lebo, opäť: prečo nie? A okrem toho ho fascinovali tie prstence. No mimo toho – vesmír ho desil. Veľmi.

„A nie sme ako iné deti, však?“ spýtal sa raz Maťo.

„Nie sme, to nie.“ Kubo bratsky drgol Maťa – zdžubal sa.

Ako keď mu kedysi zaväzoval šnúrky medzi topánkami. Maťa to zakaždým vedelo najedovať. Avšak zas a znova sa nechal nachytať starším bratom. A na chalupe, keď naháňali prach v pásoch svetla, neraz spadol na drevenú podlahu.

„Zas lížeš prach,“ smial sa Kubo. Maťo prehltal slzy.

Na chalupe zažili toho až neúrekom. Hoci: niektoré veci len v hlavách. Napríklad: keď ich naháňal laserový dedko. Inak: lejzr-dedko. Alebo studňu pri ceste, v ktorej býval vodník – Maťo sa vždy bál, že ho stiahne dnu.

A niektoré veci boli naozaj. Husi, čo sa vždy divoko rozgágali, keď išli okolo. Alebo aj nekonečné černicové polia. A prsty sfarbené do fialova po tejto pochúťke.

„Pozri, odkrivil sa mi prst,“ ukázal Kubo fialový prst.

Maťo sa skoro rozplakal, že ho budú musieť bratovi odrezat'. Čím ho potom bude štekliť? Štekanie zbožňoval. Len sa tváril, že nie.

Maťo plakal. A plakal. A plakal až kým Kubo nedostal zaucho od otca. „Veni, vidi, vici, Kubo, veni, vidi, vici... A netráp svojho brata.“

A bolo vybavené. Vždy lepšie, ako dostať varechou po zadku – to bolo pre chlapcov omnoho väčšie poníženie. Hlavne keď sa varecha pri tom zlomila.

„Máme železné zadky,“ bránili sa.

*

A ešte jedna spomienka: pred odchodom mama nakropila podlahu na chalupe, a potom ju pozametala. Posledné úkony – podlaha a riad – a vedeli, že idú domov. Toľko času prežili v Štiavnických vrchoch, na chalupe – ich druhý domov. Líšky sa tam na chlapcov pýtajú každý večer. Už nedávajú dobrú noc. A lúčne koníky sa rozhodli, že chlapcov nájdu – lúka spustla. Ani kosci sa na nej neobjavili už celé roky. Veľa vecí sa zmenilo.

Len nedávno zaznela z rádia stará pieseň – Lambada. A už dospelí bratia sa aspoň na niekoľko sekúnd vrátili do detských čias.